

אבותינו זה? האם מחויבים אנו לקיימו, או לא.

אמר להו רבי יוחנן: אסור לכם לשנות ממנהג, לפי שכבר קיבלו אותו אבותיכם עליהם. שנאמר "שמע בני מוסר אביך, ואל תטוש תורת אמך".

בני חוזאי נהגי, דהוו מפרשי חלה מאורזא [אורז].

אתו ואמרו ליה לרב יוסף דבר זה.

אמר להו: ניכלה זר באפייהו! שיאכל זר [האסור בחלה] בפניהם, את אותה חלה שהפרישו מן האורז. לפי שאין בה שם חלה כלל. שאין חיוב חלה נוהג אלא בחמשת מיני דגן. ואורז לאו ממין דגן הוא.

איתיביה אבוי מהא דתניא: דברים המותרים, ואחרים נהגו בהן איסור — אי אתה רשאי להתירן בפניהם.

אמר לו רב יוסף: וכי לאו מי איתמר עלה דההיא ברייתא:

אמר רב חסדא: לא שנו כן, אלא בכותאי [כותים] שנהגו איסור בדברים המותרים. אבל שאר אנשים מישראל, מותר להתירן בפניהם.

אמר לו אבוי: בכותאי מאי טעמא לא יתיר בפניהם? — משום דאם יתיר בפניהם דברים שנהגו בהם איסור, מסרכי מילתא [תזדלזל שמירת המצוות בעיניהם], ויבואו להתיר אף דברים האסורים מן הדין.

אם כן, הנך אינשי [בני חוזאי] נמי, כיון שאינם בני תורה — סרכי להו מילתא. ואם

תתיר בפניהם לאכול את חלת האורז, ימנעו מהפרשת חלה אף בעיסת דגן.

אלא, אמר רב אשי: חזינן — אי רובן אורז אכלי, לא ניכלה זר באפייהו את חלת האורז. דילמא משתכחא תורת חלה מינייהו לגמרי ואף מהדגן לא יפרישוה.

אבל אי רובן דגן אכלי, ניכלה זר באפייהו לחלת האורז. שאין לחוש שמא תשתכח תורת חלה מהם, שהרי עדיין אנו מחייבים אותם להפריש מן הדגן.

ואדרבה, יש לשרש מקרכם חומרה זו. שהרי מתוך שטועים וסוברים שהאורז חייב בחלה, עלולים הם להכשל באכילת טבל.

כי דילמא אתי לאפרושי חלה מן עיסת הדגן שהיא עיסת חיוב, על עיסת האורז שהיא עיסת פטור. וכיון שהופרשה על הפטור, אינה חלה אלא עדיין טבל היא. ואם יתנוה לכהן, נמצא אוכל הכהן טבל.

או שיפרישו מן עיסת האורז שהיא עיסת פטור, על עיסת הדגן שהיא עיסת חיוב. וכיון שלא חל שם חלה על האורז, עדיין לא נתקנה עיסת הדגן אלא עדיין טבל היא. ונמצאו אוכלים טבל.

גופא: דברים המותרים, ואחרים נהגו בהן איסור, אי אתה רשאי להתירן בפניהן!

אמר רב חסדא: בכותאי עסקינן, שאינן בקיאים בדיני. ואם תתיר להם מה שהם סבורים שהוא אסור, יבואו להתיר אף דברים האסורים מן הדין.

ותמהינן: וכי דוקא בכותים שנו כן, ובכולי עלמא לא?!

והתניא:

לעבדיהן. ולא רצו לומר להן, מותרים אף אתם בכך.

ג. ויושבין על ספסלי נכרים [שהם מוכרים עליהם סחורה] בשבת, ולא חיישינן שיחשדום שעושים סחורה בשבת.

ואף על פי שמותר מן הדין, אינן יושבין על ספסלי נכרים בעכו.

ומעשה ברבן שמעון בן גמליאל שישב על ספסלי נכרים בשבת בעכו. ולעזה עליו כל המדינה. אמרו: מימינו לא ראינו שישב אדם כך בשבת.

וכשמע רבן שמעון בן גמליאל נשמט מהספסל וישב על גבי הקרקע. ולא רצה לומר להם, מותרים אף אתם בכך.

אלמא, הא דקתני "דברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור, אי אתה רשאי להתירן בפניהם" לאו דוקא בכותים קתני. אלא אף בשאר אנשים מישראל. וקשיא לרב חסדא.

ומשנינן: כל מקומות אלו, כמדינות הים דמו.

ומודה רב חסדא, שבני מדינת הים נמו, אסור להתיר בפניהם. כי כיון דלא שכיחי רבנן גביהו הם אינם מלומדים ואין מקומם מקום תורה — אלא בכותים דמו! ואף בהם יש לחוש למסרכי מילתא.

והוינן בה: בשלמא ישיבה בשבת על ספסלי נכרים, נהגו בה בני עכו איסור, משום שהיושב עליהם מחזי בעוסק במקח וממכר בשבת. שהרי עשויים הם לסחורה.

וכן יציאה בקורדקיסון נמו, נהגו בה בני

א. רוחצין שני אחין כאחד. ואין כאן משום פריצות. ולא חיישינן שמתוך שרואין זה את זה ערומים, יתנו עיניהם איש באחיו למשכב זכור.

ואין רוחצין שני אחין כאחד בכבול [שם מקום], שבמקום זה נהגו שלא ירחצו שני אחים יחד.

ומעשה ביהודה והלל, שהיו בניו של רבן גמליאל, שרחצו שניהם כאחד בכבול. ולעזה [הלעזיה] עליהן כל המדינה. ואמרו בני המדינה: מימינו לא ראינו כך שירחצו שני אחים יחד!

ונשמט הלל ויצא לבית החיצון של בית המרחץ, ושתק. ולא רצה לתרץ את עצמו ולומר להן מותרים אף אתם ברחיצת שני אחים יחד, לפי שדבר המותר, ונהגו בו אחרים איסור, אי אתה רשאי להתירו בפניהם.

ב. יוצאים בקורדקיסון [מנעלים דקים שלובשים אותם תחת הנעליים] בשבת, ואין חוששין, שמא מתוך שהם רחבים, יפלו מעל רגליו, ויבוא לטלטלן ד' אמות ברשות הרבים.

ואף על פי שמותר מן הדין — אין יוצאין בקורדקיסון בשבת בבירי [שם מקום].

ומעשה ביהודה והלל, בניו של רבן גמליאל, שיצאו בקורדקיסון בשבת בבירי. ולעזה עליהן המדינה. ואמרו: מימינו לא ראינו שיצא אדם כך בשבת!

ושמטום הלל ויהודה לקורדקיסון, ונתנום

דחזינהו שראה אותם רבה בר בר חנה — כסייה לאותו החלב מינייהו, שלא יראוהו. אתו רב עזירא ורבה ואמרו ליה לאביי מה שראו.

אמר להו אביי: שוינכו [עשה אתכם] רבה בר בר חנה ככותאי, שהסתיר מכם את החלב, כדי שלא יאלץ לומר לכם שמותר חלב זה באכילה.

וחשש להא דתניא: דבר שנהגו בו איסור, אי אתה רשאי להתירו בפניהם. וכבר אוקמה רב חסדא בכותאי.

הרי שבכך שלא רצה להתיר לכם דבר זה, החזיק אתכם ככותאים.

ותמהינן: וכי רבה בר בר חנה לית ליה להא דתנן: ההולך ממקום למקום, נותנין עליו אף הומרי מקום שיצא משם, ואף הומרי מקום שהלך לשם! ולא היה לו לשנות ממנהג בני בבל שלא לאכול חלב זה, מפני המחלוקת.

אמר אביי: הני מילי דלא ישנה מפני המחלוקת, דוקא בהולך ממקום אחד שבבבל למקום אחר בבבל.

ומאריץ ישראל למקום אחר שבאריץ ישראל. אי נמי מבבל לאריץ ישראל. (ג"מ)

אבל ההולך מאריץ ישראל לבבל, מותר לו להקל כמנהג ארץ ישראל, אף כשהוא בבבל. ולא חיישינן בכך למחלוקת. דכיון דאנן [בני בבל] כייפינן להו [כפופים לבני ארץ ישראל] — עבדינן כוותיהו! שמפני שהם סמוכים ואנחנו לא סמוכים [שאין סמיכה בבבל], אף כשהם באים למקומנו אינם צריכים לבטל את מנהגם מפנינו.

בירי איסור, משום דילמא משתלפין מרגליו, ואתי לאיתויינו ארבע אמות ברשות הרבים! ויעבור על איסור מלאכת העברת ארבע אמות ברשות הרבים בשבת.

אלא בשני אחין רוחצין כאחד — מואי טעמא לא עשו כן בכבול?

ומשנינן: הוה אמינא לאוסרם, כדתניא:

עם הכל אדם רוחץ במרחץ חוץ מאביו, שמתוך שרואהו נזכר שמשם יצא, ונותן לבו להרהור. ולא עם חמיו לפי שנותן לבו שיצאה אשתו משם. ולא עם בעל אמו, ולא עם בעל אחותו, לפי שאף מחמתם הוא בא להרהור.

ורבי יהודה מתיר ברחיצה עם אביו, מפני כבוד אביו, שעל ידי שהוא משמשו במרחץ, הרי הוא עוסק בכיבוד אב.

והוא הדין לבעל אמו, שמותר לרחוץ עמו, משום שהוא חייב אף בכבוד בעל אמו.

ואתו אינהו בני כבול, וגזור בשני אחין, משום בעל אחותו.

תנא: תלמיד לא ירחין עם רבו. שצריך התלמיד להתבייש בכך, משום כבוד ומורא רבו. ואם רבו צריך לו שישמשו מותר לו לרחוץ עמו.

כי אתא רבה בר בר חנה, אבל דאיתרא [חלב המצוי בכפיפת הקיבה], שבני ארץ ישראל אוכלים אותו, מפני שאינו מהחלבים האסורים. אבל בני בבל נהגו בו איסור.

עול לגביה [באו אצלן] רב עזירא סבא ורבה בריה דרב הונא, בעודו אוכל חלב זה. כיון

אך אסור מתקנת חכמים לאכול את כל התבואות והירקות הגדלים מאליהם, מחמת החשש שיבואו לעבוד ולזרוע בשביעית, ויטענו העבריינים שהתבואה הזאת היא מזריעה שורעו בשנה השישית.

גזירה זו לא נגזרה על פירות האילנות, כיון שבין כה וכה הם גדלים בשביעית מאליהם.

ב. זמן הביעור.

רצתה התורה שפירות הארץ בשביעית יהיו מיועדים לאוכלן בשנה השביעית לכל אדם, ושלא יבואו לסחור בהם להרבות הון, ולהשאר עם ההון הקדוש בקדושת שביעית גם לאחר כלות השמיטה.

לפיכך ציותה תורה לבער, בזמן שכלים הפירות מן השדה, את כל הפירות של שמיטה, ואת כל הכסף שהתקבל תמורת הפירות הללו [ושהתקדש בקדושת שביעית], כדי למנוע את שמירת הפירות ואת צבירת ההון הנובע מהן, מעבר לשנת השמיטה. [עייין במילואים שכך מסביר רש"י].

הביעור נעשה על ידי הפקרת הפירות, ואם לא הפקירם עד זמן הביעור, אסורים הם באכילה.

ונטל רבי שמעון ספיחי כרוב ואכל מהם, ואף נתן לי לאוכלם. ולאחר זמן הביעור היה.

ואמר לי: בני, בפני אכול ספיחי כרוב, אפילו לאחר זמן ביעורם.

אבל שלא בפני — לא תאכל.

כי אני, שראיתי את רבי שמעון בן יוחי שאכל — כדי ראוי הוא רבי שמעון בן יוחי

רב אשי אמר: אפילו תימא שההולך מארץ ישראל לבבל חייב לנהוג כחומרי בבל, נמי לא קשיא מידי על רבה בר בר חנה.

דחני מילי דנותנין עליו חומרי מקום שהלך לשם, דוקא חיבא דאין דעתו לחזור למקומו, אלא להשתקע במקום שהלך לשם.

ורבה בר בר חנה, בדעתו לחזור לארץ ישראל הוה! לכך לא נתחייב לנהוג כחומרי בבל.

אמר ליה רבה בר בר חנה לבריה: בני, אף שאני אוכל דאייתרא, אתה לא תאכל אותו, לא בפני, ולא שלא בפני.

אני, שראיתי את רבי יוחנן שאכל אותו — כדי [ראוי] הוא רבי יוחנן לסמוך עליו, ולאכול בין בפניו ובין שלא בפניו.

אבל אתה, שלא ראית אותו אוכל דאייתרא — לא תאכל בין בפניו בין שלא בפניו.

ופליגי דידיה אדידיה! שסותר רבה בר בר חנה את דברי עצמו במקום אחר.

דאמר רבה בר בר חנה: סח לי רבי יוחנן בן אלעזר: פעם אחת נכנסתי אחר רבי שמעון בן רבי יוסי בן לקוניא לגינה בשנת השמיטה

נא-ב בסוגיא שלפנינו מתבארים שני מושגים בעניני שמיטה: "ספיחים" ו"ביעור":

א. איסור ספיחים.

נחלקו חכמים ורבי עקיבא אם מותר מן התורה לאכול את מה שגדל בשנה השביעית מזרעים שנפלו מאליהם.

לפי חכמים, מן התורה מותר לאכול את כל מה שגדל בשנה השביעית מאליו.